

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC SPIŠÁK proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 13968/22)

ROZSUDEK

Článek 14 (+ článek 5) • diskriminace • přezkum zákonnosti vazby • vyšetřovací vazba mladistvého stíhaného pro závažné provinění podléhala automatickému soudnímu přezkumu každých šest měsíců, a nikoli každé tři měsíce jako u dospělých osob stíhaných pro stejnou kategorii trestných činů • rozdílné zacházení založené na věku je v rozporu s účelem sledovaným úpravou vazby u mladistvých a základním cílem vnitrostátních předpisů poskytovat mladistvým příznivější zacházení • méně příznivě nastavené intervaly automatického soudního přezkumu vazby neměly objektivní a rozumné odůvodnění

Vyhotoveno Kanceláří. Není závazné pro Soud.

ŠTRASBURK

20. června 2024

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v čl. 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém anglickém znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci Spišák proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení

Mattias Guyomar, *předseda*,

Lado Chanturia,

Carlo Ranzoni,

María Elósegui,

Kateřina Šimáčková,

Mykola Gnatovskyy,

Stephane Pisani, *soudci*,

a Victor Soloveytchik, *tajemník sekce*,

S ohledem na:

stížnost (č. 13968/22) proti České republice podanou k Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) českým občanem Pavlem Spišákem („stěžovatel“) dne 10. března 2022;

rozhodnutí oznámit stížnostní námitky na poli čl. 5 odst. 1 a 4 a článku 14 Úmluvy české vládě („vláda“);

stanoviska účastníků řízení a jejich doplňující stanoviska;

po poradě konané dne 28. května 2024,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ÚVOD

1. Věc se týká zejména stěžovatelovy námitky proti tomu, že byl coby mladistvý diskriminován na základě věku, neboť na rozdíl od dospělých osob stíhaných pro stejnou kategorii trestných činů nebyla u něj vyšetřovací vazba podrobena automatickému soudnímu přezkumu každé tři měsíce (článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 5).

SKUTKOVÝ STAV

2. Stěžovatel se narodil v roce 2003 a žije ve Všehrdech. Zastupoval ho V. Tokarský, advokát působící v Praze.

3. Vládu zastupoval její zmocněnec P. Konůpka z Ministerstva spravedlnosti.

4. Skutkové okolnosti lze shrnout následovně.

I. VAZBA STĚŽOVATELE

5. Dne 20. listopadu 2020 byl stěžovatel, v danou dobu 17letý, zadržen pro podezření ze spáchání mimo jiné provinění loupeže a těžkého ublížení na zdraví.

6. Dne 21. listopadu 2020 bylo proti stěžovateli jako mladistvému zahájeno trestní stíhání pro podezření z několika závažných provinění, které bylo dne 17. prosince 2020 rozšířeno o skutek kvalifikovaný jako provinění pokusu vraždy. Stěžovatel byl již dříve odsouzen za jiná provinění k trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem a zkušební dobou.

7. Dne 23. listopadu 2020 Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl po výsledku stěžovatele o jeho vzetí do vazby s účinností od 20. listopadu 2020, aby mu zabránil v zasahování do

výkonu spravedlnosti a opětovnému spáchání provinění podle § 67 písm. b) a c) trestního řádu a § 46 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen „ZSVM“). Byl poučen dle § 71a trestního řádu o právu kdykoli po právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby žádat o propuštění z vazby.

Stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí stížnost, již dne 23. prosince 2020 Městský soud v Praze zamítl.

8. Dne 16. února 2021 státní zastupitelství vyrozumělo vazební věznici, že dne 20. února 2021 u obviněného končí maximální délka [koluzní] vazby uložené dle § 67 písm. b) trestního řádu, ale důvod [předstížné] vazby dle písm. c) nadále trvá kvůli nebezpečí opětovného páčání trestné činnosti.

9. Dne 24. března 2021 stěžovatel podal žádost o propuštění z vazby, v níž mimo jiné namítal, že již měl být propuštěn, neboť do 23. března 2021, kdy uplynula tříměsíční lhůta pro automatický přezkum podle § 72 odst. 1 trestního řádu, žádné rozhodnutí o dalším trvání stěžovatelovy vazby nebylo přijato.

Státní zástupce žádosti nevyhověl a postoupil ji dne 31. března 2021 soudu.

10. Dne 15. dubna 2021 Okresní soud Praha-východ žádost o propuštění z vazby po provedeném vazebním zasedání zamítl a nenahradil ji jiným opatřením s odůvodněním, že § 72 odst. 1 trestního řádu se ve věcech nezletilých nepoužije, neboť ZSVM jakožto *lex specialis* obsahuje speciální ustanovení (§ 47 odst. 1) o maximální délce vazby mladistvého, která ve věci stěžovatele činí šest měsíců a dosud neuplynula. Dále okresní soud ve svém rozhodnutí uvedl, že důvod vazby stěžovatele dle § 67 písm. c) trestního řádu stále trvá, neboť existuje důvodná obava z toho, že se bude při pobytu na svobodě znovu dopouštět trestné činnosti.

11. Dne 19. dubna 2021 podal stěžovatel proti usnesení stížnost. Nebyly v ní však uvedeny žádné důvody, pro něž rozhodnutí napadá.

12. Dne 11. května 2021 Krajský soud v Praze stížnost zamítl s tím, že okresní soud přihlédl ke všem relevantním okolnostem a že při propuštění stěžovatele z vazby skutečně existuje důvodná obava z dalšího páčání trestné činnosti.

13. Dne 22. dubna 2021 byla na stěžovatele u krajského soudu podána obžaloba.

14. Dne 26. dubna 2021 krajský soud navrhl prodloužit stěžovateli vazbu o šest měsíců dle § 47 odst. 1 ZSVM.

Vrchní soud v Praze dne 28. dubna 2021 vazbu stěžovatele do 20. listopadu 2021 prodloužil. Dospěl k závěru, že jelikož je stěžovatel stíhán pro několik násilných provinění splňujících podmínky pro označení „zvláště závažná“ ve smyslu § 47 odst. 1 ZSVM, je důvodná obava z opakování trestné činnosti a vyšetřování je obsáhlé a bez zjevných průtahů.

15. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel stížnost, v níž tvrdil, že výklad soudů k účinku vztahu mezi § 47 odst. 1 ZSVM a § 72 odst. 1 trestního řádu je protiústavní, neboť odporuje účelu zvláštní právní úpravy vztahující se na mládež a nabízí jim menší ochranu než vazebně stíhaným dospělým.

16. Dne 2. června 2021 Nejvyšší soud stěžovatelovu stížnost zamítl, když shledal, že předpoklady pro prodloužení stěžovatelovy vazby byly splněny. Považoval za nadbytečné zabývat se stěžovatelovými argumenty týkajícími se automatického soudního přezkumu vazby, jenž vyplývá z § 72 odst. 1 trestního řádu.

17. Mezitím dne 19. května 2021 krajský soud schválil dohodu o vině a trestu a následně dne 21. května 2021 stěžovatel nastoupil k výkonu trestního opatření v délce osmnácti měsíců. Stěžovateli byla do trestního opatření započtena doba strávená ve vazbě, tedy od 20. listopadu 2020 do 20. května 2021.

18. Dne 20. července 2021, kdy stěžovatel již nebyl ve vazbě, Ústavní soud na základě ústavní stížnosti stěžovatele zrušil (nálesem sp. zn. IV. ÚS 677/21) rozhodnutí obvodního

soudu ze dne 23. listopadu 2020 a Městského soudu v Praze ze dne 23. prosince 2020 (viz § 7 výše). Ústavní soud dospěl k závěru, že soud, jenž rozhodl o stěžovatelově vazbě, postrádal nezbytnou místní příslušnost (neboť se nejednalo o soud příslušný podle místa bydliště stěžovatele).

19. Ústavní soud odmítl dne 2. listopadu 2021 (usnesení sp. zn. IV. ÚS 1853/21) ústavní stížnost, již stěžovatel napadl rozhodnutí ze dne 15. dubna a 11. května 2021 zamítající jeho žádost o propuštění i rozhodnutí ze dne 28. dubna a 2. června 2021 o prodloužení jeho vazby.

Pokud šlo o rozhodnutí ze dne 15. dubna 2021, Ústavní soud konstatoval, že v rozporu se zásadou subsidiarity v materiálním smyslu stěžovatel napadl rozhodnutí pouze tzv. blanketní stížností, kterou později nedoplnil. Krajskému soudu tak nelze vytknout, že se dostatečně nezabýval námitkami, které nebyly kvalifikovaně uplatněny; tato část ústavní stížnosti tak musela být prohlášena za zjevně neopodstatněnou. Navíc ačkoli prvotní rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby Ústavní soud zrušil z důvodu porušení práva na zákonného soudce (viz § 18 výše), nové rozhodnutí Okresního soudu Praha-východ ze dne 15. dubna 2021 stejným nedostatkem netrpělo. Dále Ústavní soud konstatoval, že stěžovatelova vazba skončila dne 20. května 2021 (tj. šest měsíců po jeho zadržení), kdy nastoupil k výkonu trestního opatření, takže rozhodnutí o prodloužení vazby se nijak neprojeвило.

II. ODŠKODŇOVACÍ ŘÍZENÍ

20. Stěžovatel v lednu 2022 uplatnil nárok na náhradu škody za výkon vazby v době od 20. listopadu 2020 do 20. května 2021 podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, již považoval na základě nálezu Ústavního soudu ze dne 20. července 2021 za nezákonnou (viz § 18 výše).

21. Dne 26. září 2023 Obvodní soud pro Prahu 2 přiznal stěžovateli náhradu majetkové škody. Zamítl však nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu s tím, že za ni byl stěžovatel odškodněn „jinak“, a to zápočtem celé délky trvání vazby do uloženého trestního opatření odnětí svobody (viz § 17 výše).

O odvolání stěžovatele podaného dne 10. listopadu 2023 dosud nebylo rozhodnuto.

RELEVANTNÍ PRÁVNÍ RÁMEC A PRAXE

I. TRESTNÍ ŘÁD

22. Relevantní vnitrostátní právní úprava důvodů vazby a způsobu odškodňování za nezákonnou vazbu je vyložena ve věci *Smatana proti České republice* (č. 18642/04, rozsudek ze dne 27. září 2007, § 49–76).

23. Podle § 71 jsou orgány činné v trestním řízení povinny průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily a zda nelze vazbu nahradit některým z alternativních opatření.

24. Podle § 71a trestního řádu má obviněný právo kdykoli po právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby žádat o propuštění z vazby. O takové žádosti musí být rozhodnuto bez zbytečného odkladu. Byla-li žádost o propuštění z vazby zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li v ní jiné důvody, opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci posledního rozhodnutí, kterým byla zamítnuta jeho žádost o propuštění z vazby, nebo kterým bylo rozhodnuto o dalším trvání vazby nebo o změně důvodů vazby.

25. Podle § 72 odst. 1 trestního řádu je nejpozději každé tři měsíce od právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby nebo právní moci jiného rozhodnutí o vazbě soudce v přípravném řízení povinen rozhodnout na návrh státního zástupce o tom, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští. Jinak musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby.

Podle § 72 odst. 3 a 4 přijímá po podání obžaloby soud příslušné rozhodnutí z vlastního podnětu.

26. Podle § 72a odst. 1 písm. c) a d) celková doba trvání vazby v trestním řízení u dospělých osob nesmí přesáhnout tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin, nebo čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin, za který lze podle trestního zákona uložit trest přesahující 20 let odnětí svobody nebo doživotí.

27. Podle § 72b byl-li soudem vyhlášen rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen pro zvlášť závažný zločin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nezapočítává se doba vazby od vyhlášení takového rozsudku do nařízení výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo do zrušení takového rozsudku do celkové doby trvání vazby.

28. § 147 odst. 1 stanoví, že při rozhodování o stížnosti přezkoumá nadřízený orgán správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a řízení předcházející napadenému usnesení.

II. ZÁKON Č. 218/2003 SB., O ODPOVĚDNOSTI MLÁDEŽE ZA PROTIPRÁVNÍ ČINY A O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE („ZÁKON O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE“)

29. Podle § 1 odst. 2 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem.

30. Podle § 1 odst. 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se použijí obecná ustanovení trestního řádu, pokud tento zákon nestanoví jinak.

31. Podle § 2 odst. 1 písm. c) se mladistvým rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

32. Z ustanovení § 3, které zakotvuje základní zásady zákona, mimo jiné vyplývá, že opatření uložené podle tohoto zákona musí přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu. V řízení podle tohoto zákona je navíc třeba postupovat s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti osoby, proti níž se vede, aby její další vývoj byl co nejméně ohrožen a aby projednávané činy a jejich příčiny i okolnosti, které je umožnily, byly náležitě objasněny a za jejich spáchání byla vyvozena odpovědnost podle tohoto zákona.

Důvodová zpráva v tomto ohledu upřesňuje, že všechna opatření, postupy a prostředky upravené tímto zákonem je třeba využívat k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci mladistvého do širšího sociálního prostředí a k prevenci zločinnosti. Základní myšlenkou zákona je nezbytnost řešit každou trestní věc mladistvého s ohledem na věk individuálně; každé provinění je třeba projednávat zvlášť se zřetelem na všechny okolnosti trestného činu, osobnost dospívajícího a jeho zdravotní stav, ale i potřeby poškozeného a zájmy jejich blízkého sociálního okolí s cílem obnovit narušené sociální a právní vztahy. Je pak třeba zvažovat

i skutečnost, že mládež, která se dopouští trestné činnosti, potřebuje nejen dohled a vedení k životu v souladu se zákonem, ale vzhledem ke své specifické situaci, úrovni vývoje a stupni zralosti, také poradenství a pomoc.

33. Podle § 47 odst. 1 tohoto zákona vazba v řízení ve věcech mladistvých nesmí trvat déle než dva měsíce, a jde-li o zvlášť závažné provinění, déle než šest měsíců. Po uplynutí této doby může být vazba výjimečně prodloužena až o další dva měsíce a v řízení o zvlášť závažném provinění až o dalších šest měsíců, pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. K takovému prodloužení může dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež.

34. Podle § 47 odst. 2 a 3 o prodloužení lhůty vazby v přípravném řízení rozhoduje soudce okresního soudu pro mládež na návrh státního zástupce. O prodloužení vazby v řízení před soudem rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednává.

35. Podle § 48 tohoto zákona jsou všechny orgány činné povinny zkoumat v každém období trestního stíhání, zda důvody vazby trvají nebo zda se nezměnily; pomine-li důvod vazby, musí být mladistvý ihned propuštěn na svobodu. Je-li shledán u mladistvého některý z důvodů vazby, jsou orgány činné podle tohoto zákona povinny zkoumat, zda nelze další výkon vazby mladistvého nahradit jiným opatřením (což by mělo vést k propuštění mladistvého z vazby bez zbytečného odkladu).

III. RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ PRAXE

36. Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 8 Tvo 42/2004 ze dne 2. září 2004 uvedl k § 47 ZSVM, že se jedná o speciální ustanovení (*lex specialis*) upravující v řízení proti mladistvým podmínky, za kterých může dojít k prodloužení vazby mladistvého o další dobu nad základní dobu trvání vazby. Obecné ustanovení (*lex generalis*) trestního řádu o ponechání obviněného ve vazbě se neuplatní.

37. Z několika rozhodnutí Nejvyššího soudu (např. usnesení sp. zn. 8 Tvo 35/2013 ze dne 6. listopadu 2013, usnesení sp. zn. 8 Tvo 18/2017 ze dne 12. září 2017 a usnesení sp. zn. 8 Tvo 15/2019 ze dne 31. července 2019) vyplývá, že § 72 odst. 1 trestního řádu se vztahuje na dospělé pachatele, kdežto v řízení ve věcech mladistvých se přezkouvávání důvodů vazby provádí na podkladě speciálního ustanovení § 47 a 48 ZSVM.

38. V usnesení sp. zn. 8 Tz 25/2015 ze dne 20. července 2016 Nejvyšší soud rozhodl, že jelikož je stížnostní řízení podle § 147 odst. 1 trestního řádu ovládáno revizním principem, není nezbytné, aby stížnost byla odůvodněna, neboť stížnostní orgán je povinen přezkoumat z podnětu (i neodůvodněné) stížnosti všechny výroky napadeného usnesení ze všech hledisek přicházejících v úvahu, ať již byly stížností napadeny či nikoli, stejně jako správnost postupu řízení, které předcházelo napadenému usnesení.

39. Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 663/05 ze dne 16. března 2006 dovodil, že na to, že je úprava povinného pravidelného přezkumu vazby v souvislosti s ukončením časové etapy v zákoně o soudnictví mládeže v případě zvlášť závažného provinění formálně přísnější než úprava v trestním řádu, tj. oproti tříměsíčnímu přezkumu podle trestního řádu prodlužování vazby po šesti měsících podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, je třeba nahlížet ve světle především zásady proporcionality. Podle této zásady je pokračování omezení osobní svobody ospravedlněno pouze tehdy, převáží-li potřeby veřejného zájmu nad principem respektování osobní svobody. To je v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže formálně naplněno jednak

povinností všech příslušných orgánů zkoumat v každém stadiu řízení, zda důvody vazby trvají, změnily se či pominuly a dále možností mladistvého podat žádost o propuštění z vazby na svobodu. Ty jsou doplněny stanovením doby trvání vazby, po jejímž uplynutí musí být mladistvý z vazby propuštěn, anebo musí být vazba soudem na návrh státního zástupce prodloužena. Podle názoru Ústavního soudu je iluzorní předpokládat, že by vazba obviněných, stíhaných pro spáchání zvláště závažných trestných činů byla v režimu trestního řádu v důsledku tříměsíčního přezkumu zásadně kratší a tím benevolentnější než vazba mladistvých, stíhaných pro zvláště závažná provinění.

40. V nálezu sp. zn. I. ÚS 3326/13 ze dne 15. ledna 2014 Ústavní soud konstatoval, že účelem konání vazebního zasedání je také možnost, aby soudci vazebně drženého na vlastní oči pravidelně spatřili a tento měl například možnost si osobně stěžovat na podmínky vazby. V tomto ohledu jde i o zásadní záruku proti špatnému zacházení.

IV. DOPORUČENÍ CM/REC (2008) 11 O EVROPSKÝCH PRAVIDLECH PRO MLADISTVÉ PACHATELE PODROBENÉ SANKCÍM ČI OPATŘENÍM

41. Doporučení přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 5. listopadu 2008 stanoví mimo jiné následující:

„Část I – Základní zásady, působnost a definice:

...

2. Sankce a opatření, jež mohou být uloženy mladistvým, i způsob jejich provedení musí být stanoveny zákonem a založeny na zásadách sociální integrace, vzdělávání a předcházení recidivě.

...

5. Ukládání a provádění sankcí a opatření musí vycházet z nejlepšího zájmu mladistvých pachatelů s omezeními vyplývajícími ze závažnosti spáchaného provinění (princip proporcionality) a musí zohledňovat jejich věk, fyzické a duševní blaho, zralost, schopnosti a osobní poměry (princip individualizace), jež musí být v nezbytných případech zjištěny psychologickými nebo psychiatrickými zprávami či sociálním šetřením.

...

10. Zbavení svobody mladistvého musí být nejzazším opatřením a na co nejkratší dobu. Musí být vyvinuto zvláštní úsilí, aby se zamezilo vyšetřovací vazbě.

...

13. V jakémkoli systému soudnictví ve věcech mládeže by měla být zajištěna skutečná účast dítěte v řízení, v němž jsou sankce a opatření ukládána a prováděna. Mladistvý by přitom neměl mít méně práv a záruk, než má dospělý v klasickém trestním řízení.“

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 5 ÚMLUVY

42. Stěžovatel namítal porušení článků 5, 6 a 14 Úmluvy. Na poli čl. 5 odst. 1 tvrdil, že prodloužení vazby o dalších šest měsíců po dni 20. května 2021 bylo nezákonné, neboť rozhodnutí o vazbě bylo zjevně neplatné, jak vyplynulo z nálezu Ústavního soudu ze dne 20. července 2021. Dále na poli čl. 5 odst. 4 namítal, že jak vyplývá z § 72 odst. 1 trestního řádu, mělo dojít k automatickému přezkumu jeho vazby po třech měsících počítáno od 23. prosince 2020, a nedošlo-li k takovému přezkumu, měl být nejpozději 23. března 2021 propuštěn. Na poli čl. 6 odst. 1 pak stěžovatel brojil zejména proti odmítnutí Ústavního soudu přezkoumat rozhodnutí ze dne 15. dubna a 11. května 2021 s tím, že mu nemůže být kladeno k tíži neodůvodnění jeho stížnosti proti prvním z těchto rozhodnutí, neboť zákon takovou povinnost

nestanovil, tím spíše, když jeho argumenty již byly soudům známy. Nakonec tvrdil, že byl při výkonu svého práva na svobodu podle článku 5 obětí diskriminace na základě věku, k níž došlo v rozporu s článkem 14, neboť výklad přijatý soudy v otázce pravidelného přezkumu vazby byl pro něj coby pro mladistvého méně příznivý a nerespektoval účel právní úpravy koncipované speciálně ve vztahu k mladistvým.

43. Podle názoru Soudu je hlavní otázkou nastolenou v této věci, zda závěr vnitrostátních soudů o tom, že stěžovatel coby mladistvý neměl podle relevantních vnitrostátních právních předpisů nárok na automatický pravidelný soudní přezkum vazby, jenž je jinak trestním řádem zaručen dospělým vazebně stíhaným osobám, představuje odlišné zacházení představující diskriminaci založenou na věku. Posoudí proto věc výlučně podle článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 5.

Tato ustanovení znějí:

Článek 5

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

- a. zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;
- b. zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;
- c. zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;
- d. jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;
- e. zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;
- f. zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území, nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

2. Každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu.

3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotýčná osoba dostaví k přelíčení.

4. Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.

5. Každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění.“

Článek 14

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

A. K přijatelnosti

1. Tvzení účastníků řízení

a) Vláda

44. Vláda namítala nepřijatelnost stížnosti z důvodu nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Zaprvé tvrdila, že stěžovatel mohl o propuštění požádat kdykoli po právní moci rozhodnutí o vazbě, tj. i v době před 23. březnem 2021, což by mu soudní přezkum vazby

zajistilo. Když nakonec žádost o propuštění dne 23. března 2021 podal, později svou stížnost proti zamítnutí této žádosti nedoplnil odůvodněním (viz § 11 výše). Ústavní soud poté rozhodl, že není příslušný zabývat se námitkami stěžovatele týkajícími se mimo jiné jeho diskriminace, neboť stěžovatel je předtím neuplatnil před krajským soudem (viz § 19).

45. Vláda zadruhé poukázala na to, že stěžovatel se v současné době domáhá odškodnění za celou dobu vazby (viz § 20 výše) a že toto řízení v odvolacím stupni dosud probíhá (viz § 21 výše). Považovala tuto žalobu na náhradu škody za účinný a přiměřený prostředek nápravy v této věci, v níž Ústavní soud (již po ukončení stěžovatelovy vazby) rozhodl, že rozhodnutí ze dne 23. listopadu 2020 o vzetí stěžovatele do vazby bylo nezákonné. Navíc již byl stěžovatel odškodněn „jinak“, neboť celá doba vazby mu byla započtena do uloženého trestního opatření.

b) Stěžovatel

46. Stěžovatel sice připustil, že nedopatřením opomněl odůvodnit svou stížnost proti rozhodnutí ze dne 15. dubna 2021, tvrdil však, že jeho argumenty byly soudům známy, neboť je vyjádřil již ve své žádosti o propuštění, z níž nakonec vzešlo toto řízení (viz § 9), stejně jako při vazebním zasedání dne 15. dubna 2021. S ohledem na zásadu zakotvenou v § 147 odst. 1 trestního řádu (viz § 28) měly krajský soud a později Ústavní soudy tyto argumenty přezkoumat i přesto, že nebyly ve výše popsané stížnosti uvedeny.

47. Stěžovatel dále namítal, že žaloba na náhradu škody není účinným prostředkem nápravy porušení jeho práv, zaprvé proto, že jeho právo na odškodnění po propuštění na svobodu a právo na soudní přezkum zákonnosti (pokračující) vazby jsou dvě odlišná práva, přičemž žaloba na náhradu škody je účinná spíše ve vztahu k porušení požadavku „urychlenosti“ podle čl. 5 odst. 4 (s odkazem na věc *Krejčíř proti České republice*, č. 39298/04 a 8723/05, rozsudek ze dne 26. března 2009, § 124; *Knebl proti České republice*, č. 20157/05, rozsudek ze dne 28. října 2010, § 104–105). Jím podaná žaloba na náhradu škody navíc byla založena na jeho právu na zákonného soudce (což potvrdil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 20. července 2021), nikoli na porušení práv, jichž se dovolává ve své stížnosti Soudu a jež plynou z rozhodnutí o prodloužení vazby, které nebylo na vnitrostátní úrovni prohlášeno za nezákonné ani zrušeno. Nakonec stěžovatel namítal, že započtení doby vazby do uloženého trestního opatření nemůže být v žádném případě považováno za přiměřené zadostiučinění; mohlo mít pouze dopad na rozsah jím utrpěné újmy (odkázal na věc *Smatana*, cit. výše, § 93). Kromě toho bylo takové započtení podle § 92 odst. 1 trestního zákoníku nevyhnutelným důsledkem odsouzení vazebně stíhaného pachatele, ať již vazba byla nezákonná či nikoliv.

2. Hodnocení Soudu

48. Soud připomíná, že povinnost vyčerpat vnitrostátní prostředky nápravy podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby stěžovatel běžným způsobem využil prostředky nápravy, které se týkají tvrzených porušení a jsou současně dostupné a dostatečné. Aby byl prostředek nápravy účinný, musí umožňovat nápravu napadeného stavu věci a poskytovat přiměřené vyhlídky na úspěch (shrnutí příslušných zásad z mnoha jiných rozhodnutí viz *Gherghina proti Rumunsku*, č. 42219/07, rozhodnutí velkého senátu ze dne 9. července 2015, § 83–89).

49. Pokud jde o první argument vlády (viz § 44 výše), připomíná Soud, že jádrem projednávaných stížnostních námitek je otázka toho, zda stěžovatel měl právo – stejně jako dospělý vazebně stíhaný – na automatický soudní přezkum, aniž by byl povinen jej zahájit vlastní žádostí o propuštění z vazby. V každém případě stěžovatel účinně podal žádost o propuštění dne 24. března 2021 s tvrzením, že jeho vazba měla být nejpozději do 23. března 2021 přezkoumána automaticky (tj. v tříměsíční lhůtě stanovené trestním řádem). Skutečnost, že tento argument neuvedl v následné stížnosti proti zamítnutí žádosti, mu nemůže jít k tíži, neboť revizní princip zakotvený ve vnitrostátním právu nevyžaduje, aby stížnost obsahovala

odůvodnění (viz § 28 a 38 výše). Soud navíc sdílí názor stěžovatele, že jelikož tento argument vznesl ve své žádosti o propuštění a okresní soud na něj reagoval ve svém rozhodnutí ze dne 15. dubna 2021, nic nebránilo krajskému soudu v jeho přezkumu.

Z toho důvodu musí být námitka vlády na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy odmítnuta.

50. Pokud jde o stěžovatelovu žalobu na náhradu škody (o níž má být výhledově rozhodnuto odvolacím soudem), Soud konstatuje, že vycházela z nálezu Ústavního soudu ze dne 20. července 2021, jímž bylo zrušeno rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby kvůli jeho přijetí nepřislušným soudem. S přihlédnutím k obsahovému rozsahu nálezu, jenž žádným způsobem neuznává porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 5 Úmluvy, uzavírá Soud, že tato následná žaloba na náhradu škodu neumožňuje stěžovateli vypořádat se před vnitrostátními soudy s námitkou porušení Úmluvy, o jejíž rozhodnutí nyní žádá Soud. U zdejšího Soudu stěžovatel napadá skutečnost, že na rozdíl od situace dospělých vazebně stíhaných nebyla jeho pokračující vazba přezkoumávána v tříměsíční lhůtě stanovené v § 72 odst. 1 trestního řádu, a tvrdí, že měl s ohledem na to být nejpozději 23. března 2021 propuštěn. V tomto ohledu se jeví jako jediný účinný prostředek nápravy žádost o propuštění, již stěžovatel řádně podal a na jejímž základě byl trestní soud povolán k posouzení zákonnosti stěžovatelovy vazby, a vyžádala-li by si to situace, nařízení jeho propuštění.

51. Soud dále připomíná, že ačkoli by odškodnění případně přiznané stěžovateli na základě jeho žaloby na náhradu škody nepochybně představovalo nápravu jeho nezákonného zbavení svobody, nepředstavovalo by uznání porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 5, jehož se stěžovatel u Soudu dovolává. Soud rovněž konstatuje, že jak soud prvního stupně, tak vláda v této věci uvádí, že stěžovateli již byla nemajetková újma způsobená jeho vazbou kompenzována jinak, neboť celá doba vazby byla započtena do uloženého trestního opatření odnětí svobody. Soud v této souvislosti konstatuje, že podle trestního řádu se jedná o automatický důsledek odsouzení stěžovatele k odnětí svobody a žádným způsobem, přímo ani co do podstaty, není reakcí na porušení ustanovení Úmluvy namítané stěžovatelem (viz obdobně *Pavletić proti Slovensku*, č. 39359/98, rozsudek ze dne 22. června 2004, § 61). Proto nemůže zbavit stěžovatele jeho postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy (a věci *Smatana*, cit. výše, § 93).

52. Zbývající námitky vlády tedy musí být odmítnuty.

53. Soud dochází k závěru, že stížnostní námitka na poli článku 14 ve spojení s článkem 5 Úmluvy není zjevně neopodstatněná a není nepřijatelná ani z jiných důvodů uvedených v článku 35 Úmluvy, a proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Tvrzení účastníků řízení

a) Stěžovatel

54. Stěžovatel připustil, že Úmluva nezaručuje právo na automatický přezkum trvání důvodů vazby. S ohledem na povinnost vnitrostátních orgánů činných v trestním řízení provádět dle § 72 odst. 1 trestního řádu takový přezkum každé tři měsíce (bez ohledu na závažnost trestného činu, z něhož je vazebně stíhaný obviněn) však tvrdil, že provádění tohoto přezkumu se stalo předpokladem zákonnosti vazby ve smyslu § 5 odst. 4 Úmluvy, který by měl být uplatňován jako minimální rámec a bez rozdílů. V této věci však orgány veřejné moci dospěly k závěru, že § 47 odst. 1 ZSVM má před použitím § 72 odst. 1 trestního řádu přednost a po 23. prosinci 2020 nebylo nutné automatický přezkum provést; proto byl stěžovatel podroben rozdílnému zacházení výlučně na základě věku.

55. Podle dalšího tvrzení stěžovatele nejenže bylo jeho postavení srovnatelné s postavením dospělých umístěných do vazby, ale navíc se mu mělo dostat příznivějšího zacházení, jelikož ZSVM má poskytovat mladistvým nejvyšší možný standard ochrany z důvodu jejich zvýšené zranitelnosti. Speciální ustanovení § 46–51 ZSVM byla skutečně koncipována tak, aby zmírnila dopady úpravy trestního řádu vztahující se na dospělé pachatele s tím, že všechna zákonná ustanovení týkající se vazby mají být vykládána způsobem, jenž bude pro mladistvé co nejpríznivější. Stěžovatel proto namítal, že s ním za žádných okolností nemělo být zacházeno méně příznivě než s dospělými vazebně stíhanými v tom ohledu, že by automatický přezkum důvodů vazby probíhal v intervalech dvakrát delších než u dospělých.

56. Stěžovatel rozporoval tvrzení vlády (viz § 63 níže), že oznámení státního zastupitelství ze dne 16. února 2021 znamenalo fakticky přezkum jeho vazby, neboť jím státní zástupce pouze vyrozuměl vazební věznici, že bylo dosaženo maximální délky vazby z důvodu podle § 67 písm. b) trestního řádu. První soudní přezkum jeho vazby se tak uskutečnil až po čtyřech měsících a pouze z jeho vlastního podnětu (na základě jeho žádosti o propuštění).

57. Stěžovatel vyjádřil na rozdíl od vnitrostátních orgánů a vlády názor, že § 47 odst. 1 ZSVM je *lex specialis* ve vztahu k § 72a trestního řádu, který obdobně stanoví maximální možnou dobu vazby, nikoli však ve vztahu k § 72 odst. 1 trestního řádu týkajícímu se pravidelného automatického přezkumu, a to bez ohledu na to, jaké žádosti vazebně stíhaný případně podá. Nebyl proto dán žádný legitimní důvod neaplikovat § 72 odst. 1 (nabízející zvýšenou ochranu) na stěžovatelovu věc a takovým legitimním důvodem nemohla být ani kratší maximální doba, po níž mohl setrvat mladistvý ve vazbě, či jiné procesní záruky vyjmenované vládou (viz § 62 ad 63 níže).

58. Stěžovatel dále poukázal na to, že tzv. dodatečné záruky předestřené vládou (viz § 63 *in fine* níže) nejsou žádným specifickým opatřením vztahujícím se pouze na mladistvé, neboť § 71 a 71a trestního řádu nabízejí stejné záruky i dospělým. Rovněž pravidelný přezkum důvodů vazby provádí u dospělých vždy soud.

59. Závěrem stěžovatel dodal, že vazba mladistvých podezřelých (obdobně jako on) ze spáchání zvlášť závažných provinění se nařizuje pouze v několika případech ročně, což znamená, že automatický přezkum po třech měsících nemohl pro vnitrostátní soudy znamenat žádné břemeno. Ze stejného důvodu byla v minulosti vazba z tohoto důvodu předmětem přezkumu vrcholných soudních institucí jen velmi zřídka a neexistuje ustálená praxe, kvůli čemuž bylo jeho právní postavení nepředvídatelné. Plénium Ústavního soudu skutečně nikdy nerozhodovalo o ústavnosti právních norem rozporovaných v této věci a nebylo poskytnuto žádné autoritativní vysvětlení toho, proč by měl být první přezkum vazby mladistvého, jenž je podezřelý ze spáchání zvlášť závažného provinění, prováděn až po šesti měsících, zatímco v případě dospělých podezřelých z obdobného trestného činu již po třech měsících.

b) Vláda

60. Vláda připustila, že článek 14 Úmluvy použitý ve spojení s článkem 5 se na projednávanou věc uplatní a že stěžovatel je v analogickém postavení vůči dospělým osobám vazebně stíhaným pro srovnatelné trestné činy. Podle jejího názoru však bylo namítané rozdílné zacházení na základě věku objektivně odůvodněné, a to jak abstraktně, tak konkrétně.

61. Vláda tvrdila s odvoláním na věc *Stott proti Spojenému království* (č. 26104/19, rozsudek ze dne 31. října 2023, § 105), v níž Soud posuzoval systém ukládání trestů jako celek, aniž by z něj vyčleňoval jednotlivé prvky a pokoušel se provádět srovnání různých skupin osob, že české vazební systémy jak pro mladistvé, tak pro dospělé by měly být nahlíženy a srovnávány z širší perspektivy, a nejen pouze z izolovaného pohledu konkrétních intervalů soudního přezkumu.

62. V této souvislosti vláda zdůraznila, že v několika ohledech a rovněž jako celek je úprava vazby pro mladistvé příznivější, a tedy ve vztahu k příslušným orgánům žalovaného státu přísnější než úprava vazby dospělých. Zaprvé je maximální celkové trvání vazby u mladistvých výrazně kratší: zatímco u dospělých činí čtyři roky (viz § 26 výše), podle § 47 odst. 1 ZSVM mohou být mladiství ve vazbě nanejvýš po dobu šesti měsíců nebo – v případě zvlášť závažných provinění jako tomu bylo ve stěžovatelově případě – po dobu osmnácti měsíců. Zadruhé může rozhodnutí o prodloužení vazby mladistvého vydat pouze soud a následně ve fázi soudního řízení soud nadřízený nalézacímu soudu; naproti tomu může být vazba dospělého prodloužena v přípravném řízení státním zástupcem a později nalézacím soudem. Zatřetí je u mladistvých širší výběr alternativních opatření k vazbě. A začtvrté se doba vazby u mladistvých započítává do trestního opatření odnětí svobody vždy, zatímco § 72b trestního řádu stanoví výjimku z daného pravidla u dospělých, kteří byli odsouzeni za zvlášť závažný trestný čin.

63. Pokud jde o soudní přezkum vazby, vláda namítala, že příslušná zákonná úprava je jasná a předvídatelná a nabízí mladistvým coby zranitelným osobám vyšší standard ochrany. Připustila, že § 72 odst. 1 trestního řádu, jenž se i dle judikatury vrcholných soudních instancí (viz § 36, 37 a 39) uplatní pouze na dospělé, upravuje automatický přezkum každé tři měsíce. Poznamenala však, že ve vztahu k mladistvým obsahuje § 47 odst. 1 ZSVM zvláštní ustanovení, podle něž se povinný soudní přezkum provádí každé dva měsíce, tj. na konci maximální doby stanovené pro vazbu mladistvých, kromě případů zvlášť závažných provinění, kde dochází k přezkumu každých šest měsíců. Statistika ukazuje, že mnozí mladiství stráví ve vazbě pouze dva měsíce či méně a že průměrná délka vazby mladistvých činí 105 dní, díky čemuž je pravidelný přezkum po každých třech měsících fakticky bezpředmětný. Kromě toho je institut vazby u mladistvých doprovázen dodatečnými procesními zárukami, neboť podle § 48 ZSVM jsou všechny orgány činné v trestním řízení povinny zkoumat v každém stadiu řízení, zda důvody vazby nadále trvají, změnily se či pominuly; § 71a trestního řádu také přiznává mladistvým právo požádat o propuštění kdykoli poté, co rozhodnutí o vazbě nabude právní moci, a podle § 44 odst. 4 ZSVM tak může advokát mladistvého učinit i proti vůli mladistvého.

64. Vláda tvrdila, že s ohledem na výše uvedené byla vazba trvající i po 23. březnu 2021 v souladu s postupem předpokládaným zákonem. Dále zdůraznila, že stěžovatel nebyl ponechán ve vazbě po dobu šesti měsíců bez jakéhokoli soudního přezkumu, jelikož jeho vazba byla poprvé podrobena přezkumu dne 16. února 2021 státním zástupcem (viz § 8 výše) a později dne 15. dubna 2021 soudem na základě stěžovatelovy žádosti o propuštění, tj. tři měsíce a dvacet tři dní poté, kdy byl vzat do vazby. K přezkumu mohlo dojít dříve, pokud by stěžovatel (nebo jeho advokát i proti vůli stěžovatele) požádal o propuštění dříve než dne 24. března 2021. Soudy se navíc řádně vypořádaly s důvody vazby stěžovatele i jejím prodloužením a celá doba vazby byla započtena do trestního opatření odnětí svobody. Podle názoru vlády tak činné orgány splnily požadavky, které Soud klade na pravidelný přezkum vazby, a svá rozhodnutí dostatečně odůvodnily.

2. Hodnocení Soudů

a) Obecné zásady

65. Soud úvodem připomíná, že vyšetřovací vazba nezletilých by měla být použita pouze jako nejzazší opatření a na co nejkratší dobu (*Nart proti Turecku*, č. 20817/04, rozsudek ze dne 6. května 2008, § 31).

66. S ohledem na výše uvedené je soudní prostředek nápravy v případech nezletilých osob zbavených svobody o to důležitější, jak potvrdil Soud ve věci *Bouamar proti Belgii* (č. 9106/80, rozsudek ze dne 29. února 1988, § 60–64), a vyžaduje pravidelný soudní přezkum

zákonnosti vazby (viz obdobně *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, č. 24760/94, rozsudek ze dne 28. října 1998, § 162, a *D. L. proti Bulharsku*, č. 7472/14, rozsudek ze dne 19. května 2016, § 89).

67. Rozsah závazku podle čl. 5 odst. 4 a formy soudního přezkumu vyhovující požadavkům čl. 5 odst. 4 se mohou v jednotlivých právních řádech lišit a budou záviset na projednávaném typu zbavení svobody (*Bouamar* cit. výše, § 60, a *Stanev proti Bulharsku*, č. 36760/06, rozsudek velkého senátu ze dne 17. ledna 2012, § 169). Mechanismus automatického pravidelného přezkumu zákonnosti vazby soudem může dostát požadavkům čl. 5 odst. 4. Byl-li takový automatický přezkum vazby zaveden, jednotlivá rozhodnutí musí následovat v „přiměřených intervalech“ (viz mimo jiné *Herczegfalvy proti Rakousku*, č. 10533/83, rozsudek ze dne 24. září 1992, § 75 a 77, a *Blackstock proti Spojenému království*, č. 59512/00, rozsudek ze dne 21. června 2005, § 42). Hlavní myšlenkou stojící za požadavky rychlosti a pravidelnosti soudního přezkumu v přiměřených intervalech ve smyslu čl. 5 odst. 4 a judikatury Soudu je to, aby vazebně stíhaný nebyl ohrožen setrváním ve vazbě ještě dlouho poté, kdy důvody jeho zbavení svobody pominuly (viz například *Shishkov proti Bulharsku*, č. 38822/97, rozsudek ze dne 9. ledna 2003, § 88 (výňatky), a *Abdulkhakov proti Rusku*, č. 14743/11, rozsudek ze dne 2. října 2012, § 209). Zda tyto intervaly jsou či nejsou „přiměřené“, by mělo být posuzováno podle konkrétních okolností každé věci (viz *Lebedev proti Rusku*, č. 4493/04, rozsudek ze dne 25. října 2007, § 79, a *Abdulkhakov*, cit. výše, § 215). Pokud jde o vyšetřovací vazbu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. c), Soud uvedl, že povaha vyšetřovací vazby vyžaduje krátké intervaly přezkumu, neboť Úmluva předpokládá, že taková vazba bude mít přísně omezené trvání (viz *Assenov a ostatní*, cit. výše, § 162).

68. Pokud jde o článek 14 Úmluvy, aby vyvstala otázka na poli daného ustanovení, musí být zjištěno, že jiné osoby v analogické či významně obdobné situaci požívají příznivějšího zacházení a že takové rozlišování je diskriminační (viz obdobně *Ünal Tekeli proti Turecku*, č. 29865/96, rozsudek ze dne 16. listopadu 2004, § 49, a *Andrle proti České republice*, č. 6268/08, rozsudek ze dne 17. února 2011, § 47).

69. Navíc znaky diskriminace ve smyslu článku 14 jsou způsobilé naplnit pouze takové rozdíly v zacházení, které jsou založené na identifikovatelné charakteristice nebo „jiném postavení“. Slově „jiné postavení“ je obecně přikládán širší význam a jejich výklad se neomezuje pouze na charakteristiky osobní v tom smyslu, že jsou vrozené či neoddělitelné (viz *Molla Sali proti Řecku*, č. 20452/14, rozsudek velkého senátu ze dne 19. prosince 2018, § 134, a další rozhodnutí zde citovaná). Soud se ve své rozhodovací praxi již dříve vyjádřil tak, že pojmem zahrnutým do tohoto ustanovení je také „věk“ (viz *Schwizgebel proti Švýcarsku*, č. 25762/07, rozsudek ze dne 10. června 2010, § 85, a *Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku*, č. 60367/08 a 961/11, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 62).

70. Je-li prokázáno rozdílné zacházení, leží na vládě důkazní břemeno, že existovalo objektivní a přiměřené odůvodnění takového zacházení, díky němuž k naplnění článku 14 nedošlo. Odůvodnění není dáno, pokud rozdílné zacházení nesleduje „legitimní cíl“ nebo neexistuje mezi použitými prostředky a sledovaným cílem „přiměřený vztah proporcionality“. Smluvní strany požívají při posouzení, zda a do jaké míry odůvodňují rozdíly v jinak obdobných situacích rozdílné zacházení, určitou míru uvážení (viz *Molla Sali*, cit. výše, § 135–137).

b) Uplatnění obecných zásad na projednávanou věc

71. Soud konstatuje, že strany použití článku 5 na skutkový stav věci nerozporovaly a že soudní přezkum pokračující vazby je v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže mimo jiné ve vztahu k mladistvým ve věku patnácti až osmnácti let upraven odlišně od úpravy v trestním řádu, jež se použije pro osoby starší osmnácti let. Připomíná, že zákaz diskriminace zakotvený v článku 14 má působnost nad rámec užívání práv a svobod, jež jsou smluvní státy podle

Úmluvy a protokolů k ní povinny zaručit. Použije se rovněž na taková doplňková práva, jež obecně spadají pod jakýkoli článek Úmluvy a stát se je rozhodl poskytovat dobrovolně (*Khamtokhu a Aksenich*, cit. výše, § 58). Ačkoli tedy soudní přezkum zákonnosti vazby může nabývat různých podob a čl. 5 odst. 4 se uplatní v zásadě na řízení až po podání námítky proti rozhodnutí o prodloužení vazby (viz *Altinok proti Turecku*, č. 31610/08, rozsudek ze dne 29. listopadu 2011, § 39–40, a *Rušen Bayar proti Turecku*, č. 25253/08, rozsudek ze dne 19. února 2019, § 63), zaručuje-li vnitrostátní legislativa automatický pravidelný přezkum určité kategorii vazebně stíhaných, spadá tato otázka do působnosti článku 5 pro účely použitelnosti článku 14 ve spojení s ním (viz také § 74 níže). Soud tedy dochází k závěru, že na tuto věc se článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 5 použije.

72. Stěžovatel tvrdil, že se mu v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 5 Úmluvy dostalo méně příznivého zacházení než dospělým vazebně stíhaným pro srovnatelnou trestnou činnost, a to v otázce intervalů automatického pravidelného přezkumu zákonnosti jeho vazby. Vláda uznala, že stěžovatel umístěný do vyšetřovací vazby pro podezření ze spáchání zvlášť závažného provinění byl v analogické situaci k dospělému vazebně stíhanému pro srovnatelný trestný čin. Namítala však příznivější zacházení s jeho osobou v tom směru, že zvláštní úprava obsažená v ZSVM zakotvuje pro mladistvé obecně příznivější úpravu vazby.

73. Soud souhlasí s tím, že pro účely své konkrétní stížnostní námítky byl stěžovatel coby mladistvý v obdobné situaci vůči dospělému vazebně stíhanému. Je tedy úkolem Soudu posoudit, zda bylo se stěžovatelem dle jeho tvrzení zacházeno méně příznivě, než by bylo s dospělým stíhaným pro zvlášť závažný trestný čin, a pokud ano, zda pro takové rozdílné zacházení existovalo přiměřené a objektivní zdůvodnění.

74. Není úkolem Soudu pokusit se definovat, jaká by měla být maximální doba mezi přezkumy prováděnými automaticky vůči určité kategorii vazebně stíhaných osob (viz *Abdulkhakov*, cit. výše, § 215) nebo zda je šestiměsíční interval mezi automatickými přezkumy zákonnosti vazby mladistvých stíhaných pro zvlášť závažné provinění podle § 47 odst. 1 ZSVM v souladu s požadavky článku 5. Soud má rovněž za to, že ačkoli dané ustanovení neukládá smluvním stranám povinnost zavést automatický pravidelný přezkum soudního typu, rozhodne-li se stát takový systém zavést, musí tak učinit způsobem souladným s článkem 14. Jelikož je tedy systém povinného přezkumu zákonnosti vazby (v rámci daných lhůt) součástí českého práva u dospělých osob ve vazbě, musí nyní Soud zhodnotit, zda žalovaný stát poskytl objektivní a přiměřené zdůvodnění toho, proč je u mladistvých ve vazbě, jakým byl i stěžovatel, periodicita takového přezkumu dvojnásobná.

75. Vláda argumentovala (viz § 61 výše), že vazební systémy u mladistvých a dospělých by měly být nahlíženy a srovnávány v širším pohledu, a nikoli pouze izolovaně ve vztahu k časovému rámci soudního přezkumu. Úkolem Soudu však není posuzovat relevantní právní předpisy a praxi abstraktně, ale určit, zda jejich praktický dopad na stěžovatele znamenal porušení Úmluvy (viz obdobně *Muhammad and Muhammad proti Rumunsku*, č. 80982/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2020, § 138). Výchozím bodem tak musí být konkrétní situace stěžovatele.

76. V této věci je nesporné, že stěžovatel byl stíhán pro zvlášť závažné provinění a počáteční doba jeho vazby byla dle § 47 odst. 1 ZSVM omezena na dobu šesti měsíců. Toto ustanovení dále upravuje možnost prodloužení vazby stěžovatele na konci počáteční doby o dalších šest měsíců, a to jednou před podáním obžaloby a jednou během soudního řízení (viz § 33 výše). Z toho plyne, že pokud by stěžovatel nepodal žádost o propuštění podle § 71 odst. a) trestního řádu, k prvnímu povinnému přezkumu jeho pokračující vazby by došlo po šesti měsících. Na druhé straně by vazba dospělé osoby stíhané pro zvlášť závažný trestný čin byla v souladu s § 72 odst. 1 trestního řádu automaticky zkoumána po třech měsících. Z vnitrostátní praxe skutečně vyplývá, že české soudy považují § 47 a 48 ZSVM za *lex specialis*, který neumožňuje aplikovat na mladistvé obecná ustanovení trestního řádu o ponechání obviněné

osoby ve vazbě, včetně § 72 odst. 1 trestního řádu (viz § 10, 36–37 a 39 výše). Tento konkrétní legislativní prvek tak poskytl stěžovateli jako mladistvému méně příznivé zacházení, neboť důvody jeho vazby byly přezkoumány teprve na základě jeho žádosti o propuštění až tři měsíce a dvacet tři dní poté, kdy byl vzat do vazby.

77. Vláda však trvala na tom, že v jiných ohledech a jako celek je úprava vazby mladistvých příznivější než úprava vazby dospělých (viz § 62–63). Soud konstatuje, že maximální doba trvání vazby je skutečně u mladistvých výrazně kratší než u dospělých a že u mladistvých je k dispozici širší výběr alternativních opatření. Podle názoru Soudu je cílem těchto ustanovení zajistit, aby vazba mladistvých, je-li nevyhnutelná, byla co nejkratší (viz § 41 a 65 výše) a aby byla věnována náležitá pozornost jejich předpokládané nezralosti (viz *Khamtokhu a Aksenchik*, cit. výše, § 80).

78. Pokud však jde o další tvrzené procesní záruky, zejména povinnost orgánů činných v trestním řízení zkoumat v každém stadiu řízení, zda důvody vazby nadále trvají nebo se nezměnily, a právo podat žádost o propuštění, konstatuje Soud, že tytéž záruky platí i pro vazebně stíhané dospělé podle § 71 a 71a trestního řádu. Zbývající argumenty vlády, například o započtení doby vazby do trestního opatření odnětí svobody, se netýkají pravidelnosti automatického soudního přezkumu vazby a Soud zde nespatřuje žádnou souvislost. Připomíná, že trestní řízení proti nezletilým musí být vedeno s náležitým ohledem na jejich věk, nemůže se Soud přiklonit k názoru vlády, že namítané méně příznivé zacházení je odůvodněno tím, že s nezletilými se zachází příznivěji v jiných aspektech trestního řízení.

79. Soud dále konstatuje, že podle § 1 odst. 2 a § 3 ZSVM (viz § 9 a 32 výše) je účelem tohoto zákona upravit zvláštní řízení, které bude přihlížet k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti mladistvých, aby byl co nejméně ohrožen jejich další vývoj, dostalo se jim pomoci v upuštění od dalšího páchání protiprávních činů a jejich zakotvení ve společnosti. Soud má tudíž za prokázané, že zkoumaná právní úprava zohledňuje odlišné charakteristiky a zvláštní zranitelnost mladistvých, a souhlasí, že toto zvláštní zacházení s nimi je pro účely uplatnění článku 14 ve spojení s článkem 5 legitimní. To znamená, že rozdíl v zacházení mezi stěžovatelem a dospělými osobami stíhanými ve vazbě pro zvlášť závažný trestný čin by byl odůvodněn pouze, pokud by jím fakticky bylo dosaženo sledovaného cíle.

80. Ve světle výše uvedených úvah je však Soud toho názoru, že napadené rozdílné zacházení mezi stěžovatelem a dospělými vazebně stíhanými (popsané v § 76 výše *in fine*) jde proti cíli sledovanému úpravou vazby mladistvých a samotnému smyslu těchto norem, aby s mladistvými bylo zacházeno příznivěji. Vedle toho konstatuje, že vláda přesvědčivě nevysvětlila, jaké objektivní a přiměřené důvody mohlo toto rozdílné zacházení mít. Ji zdůrazněné faktory byly spíše vysvětlením vztahu mezi speciální a obecnou normou, která k namítanému rozdílnému zacházení vedla (obdobné úvahy viz *Paraskeva Todorova proti Bulharsku*, č. 37193/07, rozsudek ze dne 25. března 2010, § 45, a *Aleksandr Aleksandrov proti Rusku*, č. 14431/06, rozsudek ze dne 27. března 2018, § 29).

81. Soud nepřehlíží argument vlády (viz § 64 výše), že stěžovatel, právně zastoupený, podal žádost o propuštění, na jejímž základě byly důvody dalšího trvání vazby přezkoumány dne 15. dubna 2021, tedy tři měsíce a dvacet tři dní poté, kdy byl vzat do vazby. Opakuje však, že jím předestřená otázka se týká neexistence důvodů pro méně příznivé intervaly automatického soudního přezkumu vazby, a nikoli práva vazebně stíhaného podat žádost o propuštění. Toto samozřejmé pravidlo, že osoba ve vazbě má bez ohledu na věk právo žádat o soudní přezkum vazby, nemá podle názoru soudu žádnou souvislost s projednávanou věcí.

82. Dle názoru Soudu je tento výklad příslušných ustanovení Úmluvy, zdůrazňující ochrannou povahu soudnictví ve věcech mládeže ve vazebních věcech, podpořen také doporučením CM/Rec(2008)11 o evropských pravidlech pro mladistvé pachatele podrobené sankcím či opatřením, podle nichž by mladistvý neměl mít méně práv, než má dospělý

v klasickém trestním řízení (viz § 41 výše). Zvláštní zranitelnost nezletilých skutečně vyžaduje zvýšenou ochranu jejich práv; státní orgány tak nesou břemeno zajištění, aby byl přezkum vazby mladistvého činěn v krátkých intervalech a aby se dotyčný mladistvý pravidelně dostavoval k soudu, což může být významnou zárukou proti špatnému zacházení (viz § 40 výše).

83. Závěrem lze shrnout, že jelikož vláda nepředložila přesvědčivý argument odůvodňující vyloučení stěžovatele z automatického přezkumu vazby po každých třech měsících, uzavírá Soud, že toto rozdílné zacházení na základě věku znamenalo diskriminační zacházení se stěžovatelem.

84. S ohledem na výše uvedené došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 5 Úmluvy.

II. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

85. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

86. Stěžovatel namítal, že byl ve vazbě držen nezákonně a byl diskriminován na základě věku, kvůli čemuž následně přestal důvěřovat soudnímu systému, a nakonec přijal dohodu o vině a trestu. Výši náhrady nemajetkové újmy ponechal na uvážení Soudu, ale dle jeho názoru by mu neměla být přiznána částka nižší než 35 000 €.

87. Vláda byla toho názoru, že samotné konstatování porušení by mělo představovat adekvátní nápravu nemajetkové újmy, a alternativně, že náhrada přiznaná Soudem by neměla přesáhnout 5 000 €.

88. Soud konstatuje, že závěr o porušení je v této věci založen na bezdůvodném rozdílném zacházení v otázce periodicity automatického soudního přezkumu vazby a nelze spekulovat o tom, zda by stěžovatel byl z vazby propuštěn, pokud by k rozdílnému zacházení v rozporu s článkem 14 Úmluvy nedošlo.

Na základě zásad spravedlnosti a s ohledem na zjištěné porušení přiznává Soud stěžovateli jako náhradu nemajetkové újmy částku 6 000 € a případnou částku daně.

B. Náklady řízení

89. Stěžovatel předložil smlouvu o poskytování právních služeb uzavřenou se svým advokátem a doložil hodinovou smluvní odměnu. Podle smlouvy má být odměna advokáta uhrazena po skončení zastupování stěžovatele před Soudem a vystavení faktury. Stěžovatel nárokoval za 62,5 hodiny právních služeb za zastupování v řízení před Soudem částku přesahující 9 500 € včetně daně z přidané hodnoty.

90. Vláda upozornila, že stěžovatel nepředložil žádné vyúčtování či fakturu ani potvrzení, že požadovanou částku skutečně uhradil.

91. Podle judikatury Soudu má stěžovatel právo na náhradu nákladů řízení jen tehdy, je-li prokázáno, že tyto náklady byly skutečně a nutně vynaloženy a že jsou co do výše přiměřené. V projednávané věci Soud konstatuje, že stěžovatel uzavřel smlouvu o poskytování právních služeb s uvedením hodinové sazby za zastupování, a vstoupil tak do smluvního vztahu se svým právním zástupcem, který je oprávněn vyúčtovat odměnu fakturou vystavenou po ukončení zastupování.

Soud na základě toho považuje za přiměřené s ohledem na dokumenty, které má k dispozici, a s ohledem na výše uvedená kritéria přiznat stěžovateli z titulu náhrady nákladů řízení vedeného před Soudem částku 5 000 € a případnou částku daně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou, pokud jde o námitky založené na článku 14 ve spojení s článkem 5;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 5 Úmluvy;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy:
 - (i) částku 6 000 € (šest tisíc eur) a případnou částku daně jako náhradu nemajetkové újmy;
 - (ii) částku 5 000 € (pět tisíc eur) a dále případnou částku daně, kterou může být stěžovatel povinen zaplatit, jako náhradu nákladů řízení;které se převedou na měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty tří měsíců až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou ve výši marginální zápůjční sazby Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšenou o tři procentní body;
4. *zamítá* jednomyslně v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 20. června 2024 v souladu s čl. 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Victor Soloveytchik
tajemník

Mattias Guyomar
předseda